

formelle Tilstedelighed (Motiverne til Rigsloven, Side 532), og i Mangel af samme afvise den — Vignende gjælder, som bekendt, hos os om enhver Stevning —, men indeholder ikke, saaledes som Lovforslagets § 328 (jfr. § 335), Noget om, at Partens Afgang til at benytte Forfriskning skal bero paa en ham dertil af Retten ved Kjendelse givet Tilladelse, endmindre at denne Tilladelse er afhængig af, hvorvidt Retten skønner, at nogen af de af ham paaberaabte Omstændigheder „kan have havt en for Parten skadelig Indflydelse paa selve Sagens Udfald“. Det vil af det Anførte ses, at Rigslovens Forfriskning (Wiederaufnahme des Verfahrens) er et Retsmiddel, som en Part har det i sin egen Magt at bruge, ligesom ethvert andet Retsmiddel, naar de formelle Betingelser herfor ere tilstede, men at dette Retsmiddel paa ingen Maade har den Karakter, som Lovforslaget vil give det, nemlig at skulle redressere en forseilet eller mangelfuld Vidneførsel.

Saavidt os bekendt har der hidtil hos os ikke viist sig nogen Trang til et saadant Retsmiddel; men i hvert Fald maa vi anse det for en væsentlig Mangel ved Lovforslaget, at det ikke ordner Vidneførselen og Tilveiebringelsen af andre Oplysninger paa en saadan Maade, at disse foreligge med fornøden Fuldstændighed ved Sagens Paadømmelse, men først kunne bringes tilstrækkelig frem ved en eller flere Gange at føre Sagen om igjen.

Til en anden Maade, hvorved Lovforslaget vil hjælpe paa de antydede Ulemper, ved dets Regler om Bevisførelsen, kan maasse henregnes den saalydende Bestemmelse i § 270: „Hvorledes Sagens faktiske Sammenhæng skal antages at være, afgjør Retten efter et frit Skjøn i Henhold til det samlede Indhold af Forhandlingerne og den stedfundne Bevisførelse“. Ogsaa denne Regel maa siges at gaa noget videre end den tilsvarende i den tydske Rigslov af 30te Januar 1877 § 259, hvor det hedder: „Retten har under Hensyntagen til det samlede Indhold af Forhandlingerne og Udfaldet af Bevisførelsen efter fri Overbevisning (Ueberzeugung) at afgjøre, om en paastaet Kjendsgjerning er sand eller ikke“. Der turde nemlig være nogen Begrebsforskjel imellem „Skjøn“ og „Overbevisning“, ligesom Rigsloven kun taler om en paastaet Kjendsgjerning, Lovforslaget derimod om Sagens hele faktiske Sammenhæng. Hovedsynspunktet bliver imidlertid her, at Indførelsen af Reglen om den saakaldte frie Bevisbedømmelse i Tydskland hviler paa en ganske anden Retsudvikling end hos os og kun kan forstaas i

sin Sammenhæng med denne. Vi skulle i Korthed sige et Par Ord herom. Vi have alt ovenfor havt Leilighed til at omtale, at den Omstændighed, at det i den afgivne Beviskjendelse sloges fast, hvilke faktiske Omstændigheder der skulde være afgjørende for Sagens Udfald, og at det derfor senere kun kom an paa at bedømme, om det var lykkedes Parterne eller ikke at føre Bevis for disse faktiske Omstændigheder, medførte paa den ene Side meget exakte Fordringer til, hvad der krævedes for at danne et juridisk Bevis, og udelukkede paa den anden Side i væsentlig Grad ved den endelige Doms Afgivelse at tage tilstrækkelig Hensyn til og lægge den naturlige Vægt paa de oplyste Kjendsgjerningers indbyrdes Sammenhæng. Det er herefter forstaaeligt, at der i Tydskland efterhaanden maatte gjøre sig en Trang gjældende til at brude disse formelle Vænter, for at komme til baade at oplyse Sagen paa en fyldestgjørende Maade og stille Retten frit i Henseende til en paalidelig Bedømmelse af de tilveiebragte Oplysninger. Man naaede hertil ved at affastte den hele Beviskjendelse med sammes præjudicerende Karakter, og ved at tilstede en successiv Førelse af Beviserne, efterhaanden som Sagens Gang viser sig at gjøre saadanne fornødne. Det hedder herom i Motiverne (S. 474) til Rigsloven blandt Andet: „Naar Dommeren ogsaa har efter fri Overbevisning at bedømme (würdigen) Resultatet af Sagens Forhandling, er der givet ham den Besøielse paa Grundlag af, hvad den hele Forhandling af Sagen udviser, uden særligt Bevis at anse en bestridt Kjendsgjerning for sand, nemlig igjennem Følgeslutning fra andre ubestridte Kjendsgjerninger og det hele Sagforhold“. Disse Maximer ere imidlertid forlængst gjældende hos os, og nu udover disse med Lovforslagets § 270 at ville lade Retten efter et frit Skjøn afgjøre, „hvorledes Sagens faktiske Sammenhæng skal antages at være“, turde allerede i og for sig lade befrygte at ville medføre en betænkelig Vøshed og subjektiv Vilkaarlighed, men dette saa meget mere ligeoverfor den mangelfulde Maade, paa hvilken Lovforslaget saavel vil ordne Tilveiebringelsen af Bevislighederne som give tilstrækkelig Plads for den fornødne Gjennemtænkning og Bearbejdelse af disse, ved at forordre Sagens Plaidering i det samme Retsmøde, i hvilket Bevislighederne komme frem. Ordningen af Vidneførselen har andetsteds frembudt ikke saa Vanffeligheder, og Motiverne til den tydske Rigslov (Side 489) kalde dette Affnit af Processen for den kundrede Gren paa Retspleiens ellers saa lige Stamme. Det maa sikkerligt betragtes som et værdi-